

УДК 334.02

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-2-330-336

**Олександр
НЕКЛЕСА**[©]
викладач

**Денис
ЮР'ЄВ**[©]
викладач

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

АКТУАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 368 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Виявлено прогалини чинного кримінального законодавства, а саме: проблеми правозастосування статті 368 Кримінального кодексу України, що викликає необхідність більш ґрунтовного дослідження цих положень. Низький рівень якості цього законодавства, яке регламентує відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, призводить до суттєвих проблем притягнення до кримінальної відповідальності.

Реформи антикорупційного законодавства в Україні зумовили зміни у формулюванні назви та викладі диспозиції цієї норми. У початковій редакції Кримінального кодексу України вона мала назву «Одержання хабаря», а нині – «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою». Зокрема, зміна назви пов'язана з розширенням об'єктивної сторони. Безумовно, з'ясування дискусійних питань кваліфікації злочину, передбаченого ст. 368 КК України, за ознаками об'єктивної сторони допоможе виявити переваги та недоліки досліджуваної законодавчої конструкції. Необхідність такого дослідження зумовлена і тим, що від його вирішення залежатиме однозначність та обґрунтованість правозастосовної практики в частині кваліфікації злочинної діяльності.

Ключові слова: хабар, неправомірна вигода, службова особа, службове становище.

Постановка проблеми: Відповідно до ст. 19 Конституції України «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [1]. Наведена норма Основного закону поширюється на всіх службових осіб, незалежно від того, чи є вони представниками законодавчої, виконавчої або судової влади, виконують свої службові обов'язки у державному апараті, в органах місцевого самоврядування або на окремих підприємствах, в установах та організаціях. Крім того, службове становище особи, відомча чи галузева належність органу, сфера його діяльності, характер та обсяг повноважень або форма власності, на підставі якої створені та функціонують підприємства, установи й організації, не мають суттєвого значення у застосуванні ч. 2 ст. 19 Конституції України [1].

У ст. 2 Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією закріплено, що кожна сторона цієї конвенції вживатиме таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для встановлення у своєму національному законодавстві кримінальної відповідальності за умисне обіцяння, пропонування чи надання будь-якою особою прямо чи опосередковано будь-якої неправомірної переваги будь-яким посадовим особам, для

© О. Неклеса, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9572-9600>

sanuzh@ukr.net

© Д. Юр'єв, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7251-9114>

densyao77@gmail.com

них особисто чи для інших осіб, з метою заохочення їх до виконання чи невиконання своїх службових обов'язків [2].

Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією є ратифікованою Верховною Радою України. Внаслідок імплементації національного законодавства до європейського було ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією». Тому в Кримінальному кодексі України (далі – КК України) зазнали змін чимало норм, що встановлюють відповідальність за службові злочини, вчинення яких зумовлене службовим становищем винної особи [2]. Одним із них є зміна статті 368 КК України, а саме прийняття пропозиції, обіцянки та одержання неправомірної вигоди службовою особою, яка за старою редакцією вказувала на таке діяння, як одержання службовою особою в будь-якому вигляді неправомірної вигоди за виконання чи невиконання в інтересах того, хто надає неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища. У літературі прийняття пропозиції надати неправомірну вигоду розглядають як згоду службової особи щодо наміру на передачу або надання їй неправомірної вигоди за вчинення чи невчинення будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища і може бути здійснене в будь-якій формі (усній, письмовій, SMS-повідомленням тощо). Крім того, вказується, що зміст цієї форми фактично обмежується лише тим, що службова особа схвалює (не заперечує) намір того, хто прагне у майбутньому передати їй неправомірну вигоду. Тож доцільно з'ясувати питання, що вважати неправомірною вигодою, як її оцінювати й які санкції застосовувати?

Характеристику складу цього, як і будь-якого злочину, традиційно розпочинають з аналізу об'єкта злочину. Одні науковці вважають, що об'єктом злочину, передбаченого ст. 368 КК України, є суспільні відносини, які забезпечують правильну (нормальну) діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних чи комунальних підприємств, установ чи організацій, а також їх службових осіб, в частині їх непідкупності та фінансування виключно у порядку, встановленому законодавством [3]. Під правильною діяльністю розуміється діяльність цих органів лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Цікаво визначає родовий об'єкт службових злочинів (який є характерним і для злочину, передбаченого ст. 368 КК України) В. Тацій, який зазначає, що у розділі XVII Особливої частини КК України встановлена кримінальна відповідальність за злочини, родовим об'єктом яких є суспільні відносини, що забезпечують нормальну службову діяльність в органах державної влади, місцевого самоврядування, а також в юридичних особах і публічного, і приватного права. Ці діяння належать до так званих загальних видів службових злочинів, безпосереднім об'єктом кожного з яких є суспільні відносини, що забезпечують нормальну службову діяльність в окремих ланках апарату управління органів державної влади, місцевого самоврядування, а також в окремих юридичних особах публічного та приватного права [4, с. 524].

О. Узунува й Є. Артьомов у своїй науковій статті зазначають, що об'єктом злочину, передбаченого ст. 368 КК України, потрібно вважати три групи суспільних відносин:

- 1) безпосереднім обов'язковим об'єктом – авторитет органів державної влади й їх посадових осіб, які належно здійснюють функції держави у зв'язку із посадою та пов'язаною з нею законною винагородою, а не за додаткові незаконні переваги;
- 2) безпосереднім факультативним об'єктом – авторитет органів державної влади, який стосується ухвалення ними законних рішень;
- 3) безпосереднім факультативним об'єктом – права третіх осіб, що були порушені внаслідок ухвалення рішення [5, с. 142].

Якщо об'єкт злочину є суспільними відносинами, то предмет злочину – об'єктом матеріального світу, з певними властивостями яких закон про кримінальну відповідальність пов'язує наявність у діях особи конкретного складу злочину. В примітці до ст. 364-1 КК України визначено, що неправомірною вигодою є грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав. Аналогічна норма закріплена й у ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції».

Є. Найдьон зазначає, що неправомірна вигода – родове поняття, яке охоплює склад злочину, прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою [6, с. 123].

Мета статті: на підставі аналізу об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України, визначити позиції щодо уніфікації правозастосовної практики в частині кваліфікації цього діяння.

Виклад основного матеріалу. Тлумачення поняття «неправомірна вигода» наведено у примітці до ст. 364-1 КК України, а також у ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції»: «Неправомірна вигода – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав». Для досягнення поставленої нами мети необхідно висвітлити базові характеристики поняття «неправомірна вигода». Зокрема, наголосимо на тому, що неправомірна вигода може мати матеріальний чи нематеріальний характер. Крім цього, дослідники алгоритмів прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою наголошують на виокремленні важливої деталі для подальшої кваліфікації кримінального правопорушення і доказування: річ, яка передається як неправомірна вигода, повинна мати цінність для особи, яка її приймає або одержує. Цікавим є висвітлення у теоретичному аспекті розуміння процесу надання переваг, пільг або послуг, адже визнання переваг, послуг або пільг майновими здійснюється за умови, що вони надаються безоплатно чи за ціною, нижчою за мінімальну ринкову, але підлягають оплаті. Тобто стосовно переваг, пільг або послуг простежується ідентична класифікація: безоплатність або оплачуваний характер [7].

Із цього випливає необхідність висвітлення базових складових кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України, до яких належать об'єктивна сторона, об'єкт, суб'єктивна сторона, суб'єкт суспільно небезпечного діяння. Як свідчить правозастосовна практика, предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України, є:

- майно, зокрема вилучене з вільного обігу (гроші, цінності й інші речі);
- право на майно (документи, що надають право отримати майно, користуватися ним або вимагати виконання зобов'язань тощо);
- будь-які дії майнового характеру (передача майнових вигод, відмова від них, відмова від прав на майно, безоплатне надання послуг, санаторних або туристичних путівок, проведення будівельних чи ремонтних робіт тощо) [7].

Тож вбачаємо широкий спектр майнових і немайнових благ, які можуть бути отримані набувачем від надавача неправомірної вигоди за вчинення заздалегідь обумовленого комплексу дій, які за замовчуванням не мають позитивного змісту для розвитку суспільства і держави. Акцентуємо увагу на тому, що законодавець не обмежує перелік наведених вище благ, передбачаючи їх розширення через розвиток суспільних відносин та поліфонічність прагнень і бажань службових осіб, які отримують неправомірну вигоду.

У процесі аналізу ст. 368 КК України ми розглянули примітку цієї статті, у якій диференційовано розмір неправомірної вигоди на значний (розмір отриманої неправомірної вигоди в 100 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (далі – НМДГ), великий (розмір отриманої неправомірної вигоди у 200 і більше разів перевищує НМДГ) та особливо великий (отримана неправомірна вигода в 500 і більше разів перевищує НМДГ) [4; 7].

Найбільш важливою складовою кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України, є об'єктивна сторона кримінального правопорушення, адже її наявність є визначальною під час здійснення кваліфікації суспільно небезпечного діяння та оцінки наявних фактичних даних. Зважаючи на це, практичним працівникам треба розрізняти альтернативні діяння досліджуваного кримінального правопорушення і виокремлювати їх залежно від ситуації, що склалася:

- прийняття службовою особою пропозиції чи обіцянки надати їй або третій особі неправомірну вигоду за вчинення чи невчинення такою службовою особою в інтересах того, хто пропонує або обіцяє неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища. Треба розуміти, що під прийняттям службовою особою пропозиції чи обіцянки розуміють вчинення відповідною службовою особою комплексу дій, а саме: висловлення згоди в

будь-який спосіб, відсутність заперечення проти прийняття відповідної обіцянки чи пропозиції, чи в будь-який інший спосіб невчинення дій з реагування, як передбачено ст. 26 Закону України «Про запобігання корупції», на пропозицію чи обіцянку того, хто пропонує або обіцяє надати неправомірну вигоду в майбутньому;

– одержання службовою особою неправомірної вигоди для себе чи третьої особи за вчинення чи невчинення в інтересах того, хто надає неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища [7].

Із вищевикладеного випливає, що об'єктивна сторона охоплює і безпосереднє одержання неправомірної вигоди, що виражається шляхом учинення певних дій, активне прийняття пропозиції чи обіцянки надати неправомірну вигоду, тобто висловлення згоди на пропозицію вчинити чи не вчинити певні дії в інтересах того, хто пропонує або обіцяє неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища тощо. Водночас законодавець не відхиляє вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України, шляхом бездіяльності, тобто пасивного прийняття пропозиції чи обіцянки надати неправомірну вигоду (так звана «мовчазна згода»). Практичним працівникам під час виявлення та документування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди слід зважати на те, що дане суспільно небезпечне діяння належить до кримінальних правопорушень із формальним складом і вважається закінченим із моменту, коли службова особа прийняла пропозицію, обіцянку або одержала хоча б частину неправомірної вигоди. На нашу думку, виокремлення моменту вчинення даного кримінального правопорушення впливає на успіх його подальшого документування і фіксації, а також перебіг досудового розслідування. З огляду на це треба зауважити, що уповноважені службові особи повинні мати ґрунтовні базові знання і навички, які стосуються реагування на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України. Аналізуючи момент прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, можна вивести таке твердження: об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України, вичерпується фактом прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання неправомірної вигоди. Цим пояснюється те, що відповідні дії службової особи, обумовлені неправомірною вигодою, перебувають за межами об'єктивної сторони цього складу кримінального правопорушення, а відповідальність за ст. 368 КК України настає незалежно від того: а) чи одержано неправомірну вигоду до або після вчинення цих дій; б) чи було заздалегідь обумовлене одержання неправомірної вигоди; в) чи виконала службова особа дії, які повинна була чи могла вчинити за неправомірну вигоду; г) чи збиралася вона їх виконувати або не мала такого наміру [7].

Здійснення виключно аналізу об'єктивної сторони та об'єкта досліджуваного кримінального правопорушення робить його дослідження однобоким та поверховим. Ми дотримуємося позиції, що звернення до суб'єктивної сторони та суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України, формує повне уявлення про особливості притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення досліджуваного суспільно небезпечного діяння. Суб'єктом цього кримінального правопорушення є лише службова особа публічного права, що висвітлено у відповідній примітці до ст. 364 КК України. Відповідно до примітки, наведеної у ст. 364 КК України, суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України, є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймають постійно чи тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації, судом або законом. Зауважимо, що поняття «службових осіб» насправді досить широке і містить чимало тлумачень та формулювань, серед яких можна навести таке: «Службовими особами також визнаються посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому

числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), а також іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів». Однак треба вивести загальне правило, закладене законодавцем у ст. 368 КК України, що суб'єктом службових злочинів і зокрема злочину, передбаченого ст. 368 КК України, є спеціальний суб'єкт – службова особа, але тільки публічного права, адже, якщо незаконну винагороду одержує службова особа приватного права (ч. 3 ст. 18 КК України), відповідальність настає за ст. 368-3 КК України, а якщо ця особа надає публічні послуги – відповідальність настає за ст. 368-4 КК України [7].

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом і наявністю корисливих мотивів. Причому між умислом особи, яка отримує неправомірну вигоду чи приймає пропозицію/обіцянку надання неправомірної вигоди, і діями особи, яка надає неправомірну вигоду, пропонує чи обіцяє її надати, завжди є тісний, нерозривний зв'язок, бо обидва вони усвідомлюють, що вчиняють дії, які становлять собою кримінальне правопорушення, передбачене ст. 368 КК України. Якщо особа, що фактично передає незаконну винагороду, із тих чи інших причин (наприклад, унаслідок обману або зловживання довірою) не усвідомлює, що надає неправомірну вигоду, вона не може нести відповідальність за ст. 368 КК України, а службова особа – за його одержання. За таких умов дії останньої можуть бути кваліфіковані (за наявності підстав) як службове зловживання, шахрайство, незаконне збагачення тощо.

За результатами виконаного дослідження можна вивести твердження стосовно того, що прийняття пропозиції, обіцянки та одержання неправомірної вигоди службовою особою як кримінальне правопорушення, передбачене ст. 368 КК України, – це одна з найнебезпечніших форм корисливого зловживання владою чи службовим становищем, однак ми переконані, що це кримінальне правопорушення не має жодного адекватного законного способу боротьби, оскільки нині чітко не визначено та не закріплено у законодавстві санкцій. Межі покарання, яке може бути призначено за вчинення цього кримінального правопорушення, є розмитими, що має наслідком затягування корупційних справ, які тягнуться довго, неефективно та безрезультатно. На нашу думку, найбільш раціональним вирішенням цієї проблеми є закріплення неправомірної вигоди у кримінальному законодавстві не лише як поняття, але й висвітлення базових ознак кримінального правопорушення. За результатами дослідження ст. 368 КК України нами виявлено необхідність більш суворої регламентації призначення покарання за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, оскільки достатня поінформованість усіх верств населення, окреслення меж боротьби з отриманням неправомірної вигоди повинні дати позитивні результати. Крім того, треба наголосити, що визначення поняття «неправомірна вигода» є неповним та не охоплює способів її отримання. Варто розширити та доповнити поняття «неправомірна вигода» поняттям «хабар», який власне і замінили ширшим терміном «неправомірна вигода» [7-8].

Висновки. Під час аналізу ст. 368 КК України нами висвітлено широкий спектр майнових і немайнових благ, які можуть бути отримані набувачем від надавача неправомірної вигоди за вчинення заздалегідь обумовленого комплексу дій, які за замовчуванням не мають позитивного змісту для розвитку суспільства і держави. Акцентуємо на тому, що законодавець не обмежує перелік наведених вище благ, передбачаючи їх розширення через розвиток суспільних відносин та поліфонічність прагнень і бажань службових осіб, які отримують неправомірну вигоду. Об'єктивна сторона охоплює і безпосереднє одержання неправомірної вигоди, що виражається шляхом учинення певних дій, активне прийняття пропозиції чи обіцянки надати неправомірну вигоду, тобто висловлення згоди на пропозицію вчинити чи не вчинити певні дії в інтересах того, хто пропонує або обіцяє неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища тощо. Водночас законодавець не відхиляє вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України, шляхом бездіяльності, тобто пасивного прийняття пропозиції чи обіцянки надати неправомірну вигоду (так звана «мовчазна згода»). Для запобігання неповноті цього дослідження нами розглянуто також суб'єктивну сторону і

суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України. На нашу думку, найбільш раціональним вирішенням цієї проблеми є закріплення неправомірної вигоди у кримінальному законодавстві не лише як поняття, але й висвітлення базових ознак кримінального правопорушення. За результатами дослідження ст. 368 КК України нами виявлено необхідність більш суворої регламентації призначення покарання за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, оскільки достатня поінформованість усіх верств населення, окреслення меж боротьби з отриманням неправомірної вигоди повинні дати позитивні результати.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) : Конвенція, Міжнародний документ від 27.01.1999 № ETS173. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 47–48. Ст. 497.
3. Валле В. Кримінальна відповідальність за корупційні злочини в Україні. URL : https://issuu.com/duh-i-litera/docs/koruptcia_extract (дата звернення: 02.04.2022 р.).
4. Баулін Ю. В., Борисов В. І., Тютюгін В. І. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2010. 608 с.
5. Арт'омов Є. Аналіз статті 368 Кримінального кодексу України на відповідність вимогам юридичної техніки, гуманності й верховенства права. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 1 (80). С. 141–150.
6. Найд'юн Є. М. Загальноправова характеристика фактів одержання неправомірної вигоди посадовими особами державних органів України (на основі діяльності підрозділів податкової міліції Міністерства доходів та зборів України щодо протидії корупції). *Митна справа*. 2013. № 5 (89). С. 122–126.
7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001, редакція від 27.03.2022. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
8. Про запобігання корупції : Закон України в редакції від 16.12.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

Надійшла до редакції 26.05.2022

References

1. Konstytutsiya Ukrayiny vid 28.06.1996 [Constitution of Ukraine dated June 28, 1996]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. 1996. № 30. Art. 141. [in Ukr.].
2. Kryminal'na konventsiya pro borot'bu z koruptsiyeyu [Criminal Law Convention on Corruption] (ETS 173) : Konventsiya, Mizhnarodnyy dokument vid 27.01. 1999 № ETS173. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. 2007. № 47–48. Art. 497. [in Ukr.].
3. Vallye, V. Kryminal'na vidpovidal'nist' za koruptsiyni zlochyny v Ukrayini [Criminal liability for corruption crimes in Ukraine]. URL : https://issuu.com/duh-i-litera/docs/koruptcia_extract. [in Ukr.].
4. Baulin, Yu. V., Borysov, V. I., Tyutyuhin, V. I. (2010) Kryminal'ne pravo Ukrayiny: Osoblyva chastyna [Criminal law of Ukraine: Special part] : pidruchnyk / za red. V. V. Stashysa, V. Ya. Tatsiya. 4-te vyd., pererob. i dopov. Kharkiv : Pravo, 608 p. [in Ukr.].
5. Art'omov, Ye. (2015) Analiz statti 368 Kryminal'noho kodeksu Ukrayiny na vidpovidnist' vymoham yurydychnoyi tekhniki, humannosti y verkhovenstva prava [Analysis of Article 368 of the Criminal Code of Ukraine for compliance with the requirements of legal technique, humanity and the rule of law]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi pravovyykh nauk Ukrayiny*. № 1 (80), pp. 141–150. [in Ukr.].
6. Nayd'on, Ye. M. (2013) Zahal'nopravova kharakterystyka faktiv oderzhannya nepravomirnoyi vyhody posadovymy osobamy derzhavnykh orhaniv Ukrayiny (na osnovi diyal'nosti pidrozdiliv podatkovoyi militsiyi Ministerstva dokhodiv ta zboriv Ukrayiny shchodo protydyiy koruptsiyi) [General legal description of the facts of receipt of illegal benefits by officials of state bodies of Ukraine (based on the activities of the tax police units of the Ministry of Revenue and Duties of Ukraine in the fight against corruption)]. *Mytna sprava*. № 5 (89), pp. 122–126. [in Ukr.].
7. Kryminal'nyy kodeks Ukrayiny vid 05.04.2001, redaktsiya vid 27.03.2022 [Criminal Code of Ukraine dated April 5, 2001, revised March 27, 2022]. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. [in Ukr.].
8. Pro zapobihannya koruptsiyi [On Prevention of Corruption] : Zakon Ukrayiny v redaktsiyi vid 16.12.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleksandr Neklesa, Denys Yuriev. Current characteristics of criminal offense stipulated in article 368 of the Criminal Code of Ukraine. The article deals with the analysis of the objective side of the composition of the criminal offense provided for in Art. 368 of the Criminal Code of Ukraine, on

the basis of which the authors defined positions regarding the unification of law enforcement practice in terms of the qualification of this act. A wide range of property and non-property goods, which can be received by the acquirer from the giver of unlawful benefits for committing a predetermined set of actions, which by default do not have a positive meaning for the development of society and the state, is highlighted. The authors have emphasized that the legislator does not limit the list of the above benefits, foreseeing their expansion due to the development of social relations and the polyphony of aspirations and desires of officials who receive undue benefits

It is worth starting with the fact that the imperfection of the current criminal legislation necessitates a thorough analysis of the provisions of Art. 368, because the current state of legislation regulating liability for accepting an offer, promise or receiving an improper benefit, leads to significant problems of law enforcement. It should be noted that the reforms of anti-corruption legislation in Ukraine have led to changes in the wording of the title and the wording of this provision. Thus, in the initial version of the Criminal Code of Ukraine it was called «Receiving a bribe», and now – «Accepting an offer, promise or receiving an improper benefit by an official.» In particular, the change of name is associated with the expansion of the objective side. Of course, clarifying the issues of qualification of the crime under Art. 368 of the Criminal Code of Ukraine, on the grounds of the objective side will help to identify the advantages and disadvantages of the studied legislative structure. The need for such a study is due to the fact that its solution will depend on the unambiguity and validity of law enforcement practice in terms of qualification of criminal activity.

Keywords: *bribe, illegal benefit, official, official position.*

УДК 343.62 : 343.85 Ц 87
DOI: 10.31733/2078-3566-2022-2-336-343

**Дмитро
ЦУРКАЛЕНКО**[©]
викладач

**Микола
РЕПАН**[©]
викладач

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, М. Дніпро, Україна)*

ПРОФІЛАКТИКА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ: ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ

Досліджено питання нормативного врегулювання профілактики домашнього насильства в Україні. Акцентовано на тому, що сьогодні законодавець ретельно приписав у законі та підзаконних нормативно-правових актах усі необхідні інструменти протидії домашнього насильства. При цьому сьогодні, на думку авторів, на перший план виходить питання профілактичної діяльності в досліджуваній проблематиці.

Проблематика профілактики домашнього насильства є на часі, бо маючи усі можливі інструменти щодо попередження та протидії цьому дуже негативному явищу, ще й досі серед населення є думка стосовно того, що домашнє насильство – це норма, а звертатися за допомогою потерпілим від домашнього насильства, як правило, соромно та ніяково.

Зроблено висновок, що наступним кроком держави у напрямі протидії та запобігання домашньому насильству має бути створення нормативно закріпленого комплексу профілактичних заходів у зазначеній сфері, за допомогою якого послідовно силами державних та громадських інституцій проблема домашнього насильства в Україні стане не такою глобальною та поширеною.

Ключові слова: *профілактика правопорушень, протидія домашньому насильству, засоби запобігання домашнього насильства.*

© Д. Цуркаленко, 2022
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8736-5608>
k_appad@dduvs.in.ua.

© М. Репан, 2022
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9251-0961>
berezan002@ukr.net